

Očeva Biblioteka

Apám könyvtára

Attili Bartisu

Kad sam dobio namještenje u ustanovi na Visoravni, odlučio sam uzeti sa sobom očevu biblioteku. Ne samo zbog toga što sam praktički odrastao među ovim knjigama – moji roditelji su bili prilično stari kad sam rođen, tako da su, do mog dolaska na svijet, dječju sobu u našem velikom stanu u centru već bili zauzeli ti visoki, tamni mahagoni ormari – početak rata je visio o koncu i nije se znalo kada će topovi osuti paljbu po gradu.

Srećom je siva ekonomija radila sasvim dobro, tako da sam od prodaje majčinog nakita mogao unajmiti dva kamiona – čovjek prije ili kasnije mora birati između očevih i majčinih uspomena – i poslije nekoliko dana pakovanja, krenuli smo prema Visoravni. Naprijed ja, u starom Fordu, sa svim sitnarijama nakupljenim kroz trideset godina uredno sortiranim na mjestu suvozača, a iza mene dva kamiona: u jednom književnost, a u drugom povijest i psihijatrija. Ali, dok sam stigao shvatio sam da će u moj stan stati samo stručne knjige koje su mi potrebne za posao – pa je, naposljetku, očeva biblioteka u originalnim, zaključanim ormarima, dospjela na hodnik i u dnevnu sobu planinske psihijatrije.

Jedini sam ja znao što je u ormarima, iza drvenih vratnica, a ključevi su mi stalno bili u džepu, poput talismana. Očeve knjige bile su poredane ispred umirujuće zelenih zidova kao tajni orijentiri na karti: dežurna sestra je iza drugih vrata od sabranih Flaubertovih djela, a arhiva psihijatrijske ustanove je pored ormara u kojem su – kakva slučajnost – *U potrazi za izgubljenim vremenom* i Proustova pisma.

Problemi su počeli uskoro nakon proglašenja rata, kada su strojevi u tvornici lijekova Sapiaientia počeli, bez odlaganja, proizvoditi bojne otrove, pa na psihijatrijskim klinikama u cijeloj državi više nije bilo sedativa. Stajao sam pored police s velikim ruskim piscima kod jedinog telefona u zgradi i pitao načelnika općine kako da ovako sam, bez ičega, držim na

okupu sto pedeset ljudi s poremećajem mišljenja i paranoidnom šizofrenijom, ali je glas, u kojem se osjetila rakija, ostao neumoljiv.

– Pa razgovarajte s njima! Novine stalno pišu koliko se znanost u tom smjeru razvila. Uostalom, imate dovoljno pomoćnog osoblja.

Napetost je rasla iz dana u dan. Nemirni psi ustanove lajući su grebli po zidovima. Dok su sestre u suterenskoj kuhinji pratile kretanje vojnih postrojbi; pravile kuglice od ostataka kruha i pomoću njih iscrtavale liniju fronte u brašnu, gore su bolesnici bez lijekova više puta nasrnuli jedni na druge. Floriana Berenszkog, nekadašnjeg šarmantnog trgovca vinom, morali smo nakon trećeg ispada izolirati u posebnu prostoriju – ubio je dvije kokoši i obio vrata ormara s njemačkim klasicima. Međutim, u samici je odbijao hranu i toliko je puta udario glavom o vrata sobe, da smo se nakon trećeg dana bili zabrinuli za njegov život.

Četvrtog dana, kad je radio javio da je započelo bombardiranje glavnog grada, i kad je Centralna biblioteka u kojoj je otac zaprosio moju majku izgorjela do posljednje ceduljice, plaćući sam otišao do oskvrnutog ormara s njemačkim piscima. Kroz pukotinu u vratima izvadio sam *Čarobni brijeg* i položio ga pokraj kreveta Floriana Berenszkog koji je ležao nepomičan. Nakon toga, puna dva dana nismo čuli ni šum iz njegove samice, samo je sadržaj tanjura, koje smo ubacivali kroz otvor na vratima, nestajao bez traga – da bi nakon trećeg dana, Florian Berenszki, miran i odmoran iskoračio iz bolesničke sobice, ali od ovog trenutka kao Hans Castrop.

U to sam vrijeme i ja počeo s većom pažnjom slušati izvještaje s radija u kuhinji. Kad je izgorio Francuski kulturni institut, skinuo sam vrata ormara koji se nalazio pored sobe dežurne sestre, i sljedeći dan jedna se nimfomanka pretvorila u savršenu Emmu Bovary, a druga u markizu Merteuil, ali na naše iznenađenje nismo uspjeli otkriti naznake mogućeg samoubojstva ili crnih boginja. Kao da su čitajući romane već sve preboljele, i sad su sjedile u udubinama prozora kao fino odgojeni i plemeniti duhovi.

Nakon što su pogodili i Odsjek klasične filologije Filozofskog fakulteta, očevo radno mjesto, odlučnim sam pokretima obio bravu s antičkim povjesticama i uskoro je, od Cicera do Muciusaa Scaevola, između nas šetalo cijelo antičko odjeljenje.

Kad je zauzet glavni grad, i vlada se premjestila u neugledan industrijski gradić, važni životni prostori mog oca pretvoreni su u prah neprekidnim bombardiranjem. U ustanovu se, međutim, polako vratio red: svakog jutra pola europske književnosti zauzelo bi mjesto za stolom u blagovaonici, čak su se i sestre navikle na čitanje – a ja sam osjećao da ne živim u jednoj od boga napuštenoj umobolnici, s gomilom luđaka, nego točno u glavi mog oca, negdje iza visokog čela s neobičnim lukom obrva, koje je zadnjih mjeseci njegovog života rak potpuno deformirao.

Točno šest godina, dva mjeseca i jedan dan živjeli smo na Visoravni između knjiga mog oca. A kasnije je buknuo mir; tvornica lijekova Sapiencia vratila se na prvobitnu proizvodnju, i jedne hladne zore u studenom, stigla su pred kapiju ustanove prva transportna vozila sa sedativima i novoizabranim, mladim, ambicioznim glavnim liječnikom. Mogao sam samo prošetati do sela i naći nekoga tko bi bio voljan prevesti dvadesetak do neba visokih mahagoni ormara.